

2021-05-07

Dnr S2021/02250

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet samt i andra trygghetssystem.

Sammanfattning

Vi välkomnar de bakomliggande förslagen i den del de innebär en höjning av pensionen för vissa arbetstagare som kan och vill arbeta längre och vi är positiva till förslagen om höjda åldersgränser i trygghetssystemen. Det är dock nödvändigt att avvakta med höjda åldersgränser i pensionssystemet till dess vi fått på plats en fungerande arbetsmarknad med stabila trygghetssystem inklusive högre åldersgränser i desamma och en väsentligt höjd avsättning till allmän pension till såväl dagens som morgondagens pensionärer på plats. Det krävs helt enkelt att mer pengar tillförs pensionssystemet.

Vi vill varna för att den sammantagna effekten av de bakomliggande förslagen om höjda åldersgränser i pensionssystemet kommer att öka de ekonomiska klyftorna istället för att minska dem. De pensionärer som har en låg pension i form av garantipension kommer till exempel både kortsiktigt och långsiktigt att framstå som förlorare. En utveckling på pensionsområdet som leder till ökade ekonomiska klyftor kan vi inte stödja. Redan idag är det så att denna grupp pensionärer inte nämnvärt kan öka sin allmänna pension genom att arbeta längre vilket beror på samordningsregler med grundskyddet i pensionssystemet. Ökade inkomster minskar nämligen utbetalningar från grundskyddet. Det bör beaktas att det är en stor grupp pensionärer vi talar om. Omkring var

tredje pensionär omfattas idag av grundskydd i form av garantipension och/eller bostadstillägg.

Sammanfattningsvis menar vi att först måste åtgärder för ett längre arbetsliv, en välkomnande arbetsmarknad och fungerande trygghetssystem till högre åldrar, samt en högre allmän pension vara implementerad innan åldersgränserna i pensionssystemet kan höjas. Att höja åldern för skattelättnader i skattesystemet framstår också i nuläget som kontraproduktivt. Vi välkomnar dock höjda åldersgränser i trygghetssystemen.

Utredningens förslag

I den remitterade promemorian beskrivs de beräknade ekonomiska konsekvenserna av förslagen om att justera ett antal åldersgränser i socialförsäkringssystemen samt i skatte- och socialavgiftssystemet. När det gäller de ekonomiska konsekvenserna för individen omfattar beräkningarna enbart förslagen som avser justeringen av åldersgränsen från 65 år till 66 respektive 67 år.

Allmänt

Enbart beslut om att höja olika pensionsrelaterade åldrar kommer inte att lösa problemet med alltför låg allmän pension för en stor grupp av dagens och morgondagens pensionärer. För att olika välfärdssystem ska fungera ihop behöver de hänga samman och stämmas av. Sammantaget pekar detta på att pensionssystemet behöver ses över i sin helhet istället för att göra mindre justeringar i olika delar av systemet. Det måste bli ett slut på att lappandet och lagandet. Utan ett sådant övergripande och samlat grepp från statsmakternas sida föreligger risk för att systemet hänger än sämre samman än det gör idag.

En fråga som fordrar en lösning i ett framtida mer rättvist pensionssystem är kring den grupp arbetstagare som är utslitna i förtid dvs. långt före dagens pensionsnorm om 65 år och som riskerar en framtid med mycket låg pension. En lösning som bland annat kräver ändrade sjukersättningsregler och en översyn av pensionssystemet.

Konsekvenser av den bakomliggande reformen

Det förtjänar att poängteras att osäkerheten är stor kring hur förändringen av åldersgränserna i de olika regelverken kommer att påverka individernas beteende. Vi anser att det till exempel inte är troligt att de individer som inte är direkt berörda av förändringen av de olika åldersgränserna kommer att ändra sitt beteende rörande pensionsbeslut. Normen att ålderspensionering sker eller kan ske redan vid 65 år är stark. Däremot finns det en grupp individer som direkt påverkas av de förändrade åldersgränserna. Det handlar om de som kommer att få en del av sin pension från grundskyddet för vilket första utbetalningen kommer att skjutas upp till 66 och därefter 67 år. Redan idag förlorar de med garantipension, som inte kan försörja sig till 65 år, på att ta ut pension innan dess. Frågan är om individerna inom den här gruppen kommer att orka arbeta kvar eller om de kommer att hitta andra lösningar för att försörja sig till de högre åldrarna eller om de i framtiden förlorar än mer på att garantipensionen beräknas vid en högre ålder än idag. Om alla ska få samma möjlighet att orka ända fram till pensionsåldern så måste bland annat arbetsmiljön förbättras och trygghetssystemen fungera.

I promemorian har de ekonomiska konsekvenserna för individen beräknats utifrån typfall. Utgångspunkten har varit en person med en lön motsvarande 38 410 kronor (en genomsnittlig heltidslön 2023) är född 1958 och som börjar arbeta vid 23 års ålder och fyller 65 år 2023 dvs. det är lägsta ålder för garantipension höjs till 66 år.

Effekterna vid 65 års ålder kan då enligt promemorian antingen bli positiv eller negativ beroende på vad individen gör då reglerna ändras. Vid 66 år påverkas inkomsten av förändrade regler i både pensionssystemet och skattesystemet. De positiva effekterna beror på att utbetalningstiden blir kortare (lägre delningstal) och att fler förmodas arbeta eller har transfereringar ytterligare ett år. De som väljer att ta ut pension tidigare än den nya riktåldern – trots att deras garantipension då blir lägre - kommer att få lägre pension såväl på kort som lång sikt. Reformen av skattesystemet innebär att skatten blir högre vid 66 års ålder när rätten till förhöjt grundavdrag ges först vid 67 års ålder.

Promemorian visar att när personen är 66 år minskar den disponibla inkomsten i alla typfall – i huvudsak en effekt av ändrade skatteregler. Från 67 års ålder ökar den disponibla inkomsten för alla förutom för personen med garantipension som inte skjuter på pensionsuttaget. Den största gruppen som bedöms få en högre disponibel inkomst är de som inte har rätt till grundskydd och därefter skjuter på sitt uttag av pension och ökar sin löneinkomst.

Drygt 27 000 personer får emellertid en lägre individuell disponibel inkomst varav 63 procent kvinnor. Fler berörs i den nedre hälften av inkomstfördelningen, cirka 60 procent av samtliga berörda befinner sig där (med grundskydd och/eller har försörjning från transfereringar). Det är med andra ord de med lägst ekonomisk standard som påverkas mest av reformen.

Vi avstyrker de lagändringar som leder till negativa ekonomiska konsekvenser för en redan utsatt grupp men välkomnar samtidigt förslag om rätt till A-kassa i högre åldrar samt möjlighet för de med sjukpenning och sjukersättning att skjuta på sitt pensionsuttag.

Effekter av uppjusterade åldersgränser i pensionssystemen torde bli att de offentliga finanserna stärks om fler arbetar längre. Samtidigt ökar utgifterna för arbetsmarknads- och ohälsorelaterade transfereringar. Detsamma torde gälla kommunernas försörjningsstöd.

Vi är mot denna bakgrund negativa till höjda åldersgränser i pensionssystemet. Vi ser det som nödvändigt att avvakta med höjda åldersgränser i pensionssystemet till dess vi fått en fungerande arbetsmarknad med trygghetssystem och en väsentligt höjd avsättning till allmän pension till såväl dagens som morgondagens pensionärer på plats. Det krävs helt enkelt att mer pengar tillförs pensionssystemet.

Vi är positiva till förslagen om höjda åldersgränser i trygghetssystemen.

Stockholm som ovan

Christina Tallberg
Ordförande
Pensionärernas Riksorganisation

Monica Blomberg
Förbundsordförande
Riksförbundet
PensionärsGemenskap

Liza di Paolo Sandberg
Förbundsordförande
Svenska
KommunalPensionärernas
Förbund

Eva Eriksson
Förbundsordförande
SPF Seniorerna